

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D., ve věci
žalobce: A. D.

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 2. 2019, č. j. X.

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) brojil žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 2. 2019, č. j. X. (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty námitky proti prvostupňovému rozhodnutí žalované ze dne 8. 11. 2018, č. j. R-8.11.2018 – X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), jímž žalovaná zamítla žádost žalobce o přiznání invalidního důchodu, nebo podle čl. 33 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení (vyhl. pod č. 228/1993 Sb., dále jen „Smlouva“) se důchody vyplácené tou kterou smluvní stranou před rozdělením ČSFR

považují za důchody toho smluvního státu, jehož nositel zabezpečení byl příslušným k výplatě těchto důchodů ke dni rozdělení ČSFR.

2. Žalobce je poživatelé invalidního důchodu přiznaného před 31. 12. 1992, který je vyplácen slovenským nositelem pojištění (Sociální pojišťovnou Bratislava). Prvostupňové rozhodnutí žalované bylo vydáno na základě posudku Okresní správy sociálního zabezpečení ve Zlíně („OSSZ ve Zlíně“) ze dne 4. 4. 2018, podle něhož vznikla invalidita žalobce ode dne 1. 9. 1985 a trvá bez přerušení až dodnes (k datu vypracování tohoto posudku).

II. Napadené rozhodnutí

3. V napadeném rozhodnutí žalovaná přezkoumala prvostupňové rozhodnutí v plném rozsahu s přihlédnutím k uplatněným námitkám žalobce. V odůvodnění zejm. uvedla, že žalobce je poživatelé invalidního důchodu, který se považuje za důchod, k jehož výplatě byl příslušný nositel zabezpečení SR (Slovenská pojišťovna Bratislava). Žalovaná dále poukázala na to, že podle posudku OSSZ ve Zlíně ze dne 4. 4. 2018 vznikla invalidita žalobce ode dne 1. 9. 1985. Žalobce pobírá od roku 1985 až dosud nepřetržitě invalidní důchod, který mu vyplácí slovenská Sociální pojišťovna Bratislava na základě čl. 33 Smlouvy.
4. Žalovaná dále podrobněji uvedla, že stran námitek žalobce o nezhodnocení jeho české doby pojištění dosažené po 1. 1. 1993 na území ČR je třeba vycházet z toho, že do výše takto přiznaného důchodu mu byla zhodnocena i tzv. dopočtená doba od vzniku nároku na invalidní důchod do dovršení důchodového věku. Přiznáním českého invalidního důchodu by pak došlo k tzv. dvojímu zápočtu nejen tzv. federální doby pojištění (do 31. 12. 1992), ale i doby po rozdělení ČSFR (ode dne 1. 1. 1993), protože toto období se časově překrývá s dopočtenou dobou, která byla žalobci zhodnocena pro nárok a výši invalidního důchodu vypláceného slovenskou Sociální pojišťovnou Bratislava.
5. Žalovaná blíže vysvětlila, že účelem dopočtené doby je zohlednit z hlediska výše invalidního důchodu sníženou schopnost výdělečné činnosti invalidních osob. Pokud pak poživatel důchodu pracuje, nedochází zásadně k přepočtu výše invalidního důchodu na nově získanou dobu důchodového pojištění.
6. Dobu zaměstnání (pojištění) získanou v ČR bude možno zhodnotit až v rámci řízení o přiznání českého starobního důchodu v souladu s čl. 11 a 20 Smlouvy. Zamítnutím žádosti o invalidní důchod ve smyslu čl. 33 Smlouvy nemohlo dojít k porušení čl. 30 Listiny.
7. Z uvedených důvodů žalovaná námitky zamítla a potvrdila prvostupňové rozhodnutí jako zákonné a správné.

III. Žaloba

8. Žalobce namítl, že žalovaná v napadeném rozhodnutí zaujala nesprávný právní názor, který způsobil diskriminaci žalobce a porušení čl. 30 Listiny základních práv a svobod.

9. Invalidní důchod vyplácený slovenským nositelem pojištění je invalidním důchodem z mládí, na který získal žalobce nárok z důvodu zdravotního postižení vzniklého před rokem 1983. Nyní žalobce žádal o standardní invalidní důchod, aby mu byly zhodnoceny jeho doby pojištění s tím, že zaměstnání vykonával žalobce na území ČR.
10. Žalobce namítl, že má právo na stejné přiměřené zabezpečení jako ostatní občané. Platí po celou dobu sociální pojištění v ČR. Z uvedených důvodů navrhl, aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc vrácena žalované k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalované

11. Ve svém prvotním vyjádření k žalobě ze dne 13. 5. 2019 žalovaná uvedla, že z dávkového spisu vyplývá, že vznik invalidity žalobce je datován již do roku 1985 (tj. před rozdělení ČSFR), a že k výplatě důchodu byl tehdy příslušný slovenský nositel pojištění, který podle tvrzení žalobce invalidní důchod stále vyplácí.
12. V doplňujícím vyjádření žalované ze dne 30. 1. 2020 žalovaná uvedla, že předmětem tohoto sporu je otázka, zda žalobci vznikl nárok na invalidní důchod podle § 38 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“), přestože mu byl invalidní důchod již přiznán od 1. 9. 1985 podle zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 30. 9. 1988, a tento důchod je žalobci nadále vyplácen slovenským nositelem pojištění podle čl. 33 Smlouvy, podle něhož se důchody přiznané ode dne, který spadá do období před rozdělením ČSFR, nositeli zabezpečení České republiky nebo Slovenské republiky nadále považují za důchody toho smluvního státu, jehož nositel zabezpečení byl nebo by byl příslušným k výplatě těchto důchodů ke dni rozdělení ČSFR.
13. Žalovaná podrobně vyložila mechanismus čl. 33 Smlouvy a poukázala zejm. na to, že rozdělení nákladů (závazků) podle čl. 33 Smlouvy je součástí Smlouvy o společném postupu při dělení majetku mezi Českou republikou a Slovenskou republikou a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku č. 63/2000 Sb. m. s. Jedná se o vypořádání implicitních finančních závazků federace s cílem zachování právní jistoty, že rozdělení společného státu nebude mít vliv na již pobírané důchody. Toto přechodné ustanovení tak zajišťuje kontinuitu výplaty dávek důchodového pojištění, na něž vznikl nárok a které byly vypláceny za trvání ČSFR před 31. 12. 1992. Tyto dávky přiznal a vyplácel český nebo slovenský nositel pojištění na základě územního principu v době vzniku nároku bez ohledu na to, ve které části společného státu byl poživatel důchod zaměstnán. V čl. 33 Smlouvy se tedy smluvní strany dohodly, že náklady na výplatu důchodů přiznaných v období společného státu ponese ta smluvní strana, jejíž nositel zabezpečení byl nebo by byl příslušným k výplatě těchto důchodů ke dni rozdělení ČSFR, a to bez ohledu na pozdější změnu okolností (přestěhování poživatele důchodu apod.).
14. Jak bylo již uvedeno v napadeném rozhodnutí, invalidní důchod žalobce byl přiznán a vyměřen ještě před rozdělením federace podle zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 30. 9. 1988, a tento důchodový nárok vzniklý v období společného státu byl vypořádán v souladu s čl. 33 Smlouvy. Žalobci tedy nevnikl nárok na invalidní důchod výlučně podle slovenských právních předpisů, ale vznikl mu nárok na

invalidní důchod (který mu byl i dle dostupných informací přiznán od 1. 9. 1985, tj. od dosažení 20 let věku) podle československého právního předpisu. Tento invalidní důchod žalobce pobírá nepřetržitě a pobíral ho i ke dni rozdělení ČSFR. Ačkoliv je k výplatě tohoto důchodu dle čl. 33 Smlouvy příslušná Slovenská republika, jedná se stále o tentýž invalidní důchod, na který vznikl nárok ještě v době společného státu a podle společného právního předpisu. Nový nárok na invalidní důchod podle § 38 písm. a) ZDP žalobci nevznikl, neboť nárok na invalidní důchod, který mu byl přiznán v době společného státu, nadále kontinuálně trvá.

15. Vzhledem k tomu, že invalidizující onemocnění zůstalo od přiznání invalidního důchodu nezměněno a nezměnily se ani skutkové okolnosti, tj. invalidita žalobce nevznikla „znovu“ od roku 1. 1. 1996, byly by v případě žalobce nadále aplikovány právní předpisy platné před 1. 1. 1996 (srov. § 68 ZDP), podle nichž by bylo i rozhodováno. Domněnka žalobce, že mu měl být přiznán invalidní důchod podle § 38 písm. a) ZDP je tedy mylná již z tohoto důvodu, neboť žalobce podmínky nároku na invalidní důchod splnil v období společného státu, o tomto nároku bylo pravomocně rozhodnuto a žalovaná nemůže znovu rozhodnout o přiznání téhož invalidního důchodu. V této souvislosti žalovaná připomněla, že při stanovení výše invalidního důchodu byla jako doba zaměstnání hodnocena i tzv. dopočtená (přičtená) doba, tj. doba od vzniku nároku na invalidní důchod do dovršení tehdejšího důchodového věku. Účelem dopočtené (přičtené) doby je zabránit tomu, aby poživatelé invalidních důchodů byli poškozeni při stanovení výše důchodu sníženou schopností výdělečné činnosti. Jestliže však poživatel invalidního důchodu nadále vykonává výdělečnou činnost, nedochází k přepočtu výše invalidního důchodu za nově získanou dobu pojištění po přiznání invalidního důchodu.
16. Přiměřené hmotné zabezpečení při nezpůsobilosti k práci ve smyslu čl. 30 Listiny základních práv a svobod bylo žalobci zajištěno již v době existence společného státu přiznáním invalidního důchodu podle společného zákona o sociálním zabezpečení. Tento nárok z dob existence společného státu, pro jehož výši byla zhodnocena jako doba zaměstnání i dopočtená doba od vzniku nároku na důchod do dosažení důchodového věku, nikdy nezanikl, a závazky vzniklé z dob federace na výplatu invalidního důchodu převzala dle čl. 33 Smlouvy Slovenská republika. I pokud by žalobci podle čl. 33 Smlouvy vyplácela invalidní důchod Česká republika, nemohl by mu být tento důchod zvýšen o dobu pojištění získanou po vzniku nároku. Žalobce tedy získal stejnou „úroveň“ zabezpečení jako ostatní osoby ve stejné situaci, kterým byl přiznán invalidní důchod v době společného státu a k jehož výplatě je podle čl. 33 Smlouvy příslušný slovenský nositel pojištění.
17. Situaci žalobce nelze srovnávat se situací osoby, která nárok na invalidní důchod v době společného státu nikdy nezískala a nedošlo tedy ani k vypořádání závazku k výplatě případného invalidního důchodu z dob společného státu podle čl. 33 Smlouvy. V této souvislosti je nutno podotknout, že všichni pojištěnci podléhající důchodovému pojištění přispívají do systému pojištění České republiky. V případě invalidizujícího onemocnění a splnění podmínek nároku na invalidní důchod je výplata dávkového plnění odvozována od příslušného právního předpisu, podle něhož byl důchod přiznán, popř. je postupováno dle přechodných ustanovení v případě změny právní úpravy. Nárok na invalidní důchod vzniklý podle dřívějších právních předpisů byl vždy zachováván i v případě přijetí nového

právního předpisu, tj. změna právní úpravy nebyla automaticky důvodem pro odnětí vypláceného invalidního důchodu. Žádné osobě tedy nemůže vzniknout nárok na invalidní důchod a jeho výplatu podle příslušných ustanovení zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 30. 9. 1988 Sb., a vedle toho zároveň nárok na invalidní důchod a jeho výplatu podle příslušných ustanovení ZDP (a to bez ohledu na to, zda se jedná o invaliditu z mládí či nikoliv nebo zda žadatel žádá o přiznání důchodu od pozdějšího data). Přiznáním invalidního důchodu žalobci by došlo i k porušení mezinárodněprávní zásady pouze jednoho zhodnocení konkrétní doby pojištění pro tentýž druh důchodu, neboť doba od vzniku invalidity do dosažení důchodového věku byla v tehdy vydaném rozhodnutí tzv. dopočtenou dobou.

18. Nad rámec shora uvedeného žalovaná poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 5. 2010 č. j. 3 Ads 20/2010-79, jímž byla zamítnuta kasační stížnost ve věci nároku na „vyrovnávací přírůstek“ ke starobnímu důchodu vyplácenému podle čl. 33 Smlouvy slovenským nositelem pojištění. Ústavní stížnost podaná proti tomuto rozsudku byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu z 9. 12. 2010, sp. zn. II. ÚS 2105/10, v němž Ústavní soud konstatoval, že v projednávané věci neshledal porušení základních práv stěžovatele a odkázal na odůvodnění citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu.
19. Žalovaná má za to, že právní závěry vyřčené ve shora uvedeném rozsudku dopadají i na případ žalobce, který podmínky nároku na invalidní důchod splnil již v roce 1985, a to podle československých právních předpisů. O tomto důchodu bylo pravomocně rozhodnuto a žalobce jej pobíral a nadále pobírá. Skutečnost, že závazek k výplatě tohoto důchodu převzala podle čl. 33 Smlouvy Slovenská republika, neznamená, že by mu byl tento důchod odňat či neprávem odepřen či že by bylo porušeno právo žalobce na přiměřené hmotné zabezpečení při nezpůsobilosti k práci. Přijetím nové právní úpravy od 1. 1. 1996 v České republice, tj. mimo jiné i § 38 písm. a) ZDP, nedošlo k zániku nároku na invalidní důchody přiznané a vyplácené dle předchozích právních předpisů. Jestliže je tedy žalobce nadále invalidní od 1. 9. 1985 a k tomuto datu splnil podmínky stanovené pro nárok na invalidní důchod podle tehdejších právních předpisů, aplikuje se v jeho případě stále právní předpis tehdy platný, tj. zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, a to bez ohledu na to, zda opětovně žádá o přiznání invalidního důchodu od jiného (pozdějšího) data.

V. Řízení před krajským soudem

20. Krajský soud předně posuzoval, zda byly splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s.ř.s.“), osobou oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.) a jedná se o žalobu přípustnou (§ 65, § 68, § 70 s.ř.s.).
21. V souladu s ust. § 75 odst. 1, 2 s.ř.s. přezkoumal krajský soud napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, včetně řízení předcházejícího jeho vydání, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.

22. Krajský soud nařídil ve věci **ústní jednání**, které se uskutečnilo dne 22. 6. 2020 za účasti žalobce a zástupkyně žalované. Krajský soud vyslechl přednes žaloby i vyjádření žalované a konstatoval obsah spisového materiálu.
23. Ze správního spisu žalované vyplývá, že žalobce podal žádost ze dne 21. 2. 2018 o přiznání invalidního důchodu z českého systému důchodového pojištění ode dne 31. 10. 2012. V řízení byl vypracován posudek OSSZ ve Zlíně ze dne 4. 4. 2018, z něhož vyplývá ohledně podmínky invalidity, že žalobce byl v období od 1. 9. 1985 do 30. 9. 1988 plně invalidní, v období od 1. 10. 1988 do 31. 12. 1995 za účinnosti zákona č. 100/1988 Sb. také plně invalidní a ode dne 1. 1. 1996 do 31. 12. 2009 plně invalidní za účinnosti zákona č. 155/1995 Sb. Ode dne 1. 1. 2010 se pak až podnes jedná o invaliditu III. stupně s tím, že pokles pracovní schopnosti žalobce činí 70 %.
24. Podle osobního listu důchodového pojištění připojeného k prvostupňovému rozhodnutí (OLDP) činila doba pojištění v ČR získaná v období od 1. 1. 1993 celkem 22 roků a 155 dnů. Správní spis obsahuje rovněž evidenční listy doby zaměstnání za období, které žalobce odpracoval za doby existence ČSSR. Žalovaná v průběhu řízení rovněž vyžádala podklady ke genezi údaje o trvalém bydlišti žalobce.
25. Krajský soud dále při jednání přdestřel oběma stranám právní otázky, které se otevírají v souvislosti s posouzením zákonnosti napadeného rozhodnutí. Předně konstatoval, že je nesporné, že čl. 33 Smlouvy byl aplikován správně, stejně tak je v souladu s ustálenou judikaturou správný závěr, že toto ustanovení má přechodný charakter. Dále ve vztahu k úplnosti podkladů obsažených ve správním spisu soud konstatoval, že ve správním spisu není obsaženo rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu se vznikem nároku ke dni 1. 9. 1985, který je dodnes vyplácen žalobci slovenským nositelem pojištění. Tato skutečnost však i podle vyjádření stran při jednání není předmětem sporu v této věci. Z toho logicky plyne, že žalobce nepobírá žádný český invalidní důchod, ačkoliv je invalidní a splňuje i podmínku doby pojištění. Soud tematizoval otázku, zda žalobci nemůže náležet nárok na přiznání invalidního důchodu tzv. sólo či dílčího důchodu podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 883/04.
26. Krajský soud ukončil ve věci dokazování a po vyslechnutí konečných návrhů odročil jednání pouze za účelem vyhlášení rozsudku, a to na den 30. 6. 2020. Rozsudek byl následně vyhlášen veřejně pouze za účasti zástupkyně žalované.
27. Poté byl dne 8. 7. 2020 krajskému soudu doručen přípis žalobce, že žádá ve věci o ustanovení zástupce z řad advokátů.

VI. Posouzení věci krajským soudem

28. Krajský soud vyhodnotil po zralé úvaze žalobu jako **nedůvodnou**, a to z následujících důvodů.
29. Úvodem je třeba předeslat, že případ žalobce je v praxi žalované i krajského soudu poměrně ojedinělý a ve vztahu k úpravě vzájemných vztahů v důchodovém pojištění mezi Českou a Slovenskou republikou po 1. 1. 1993 vpravdě hraniční z hlediska účelů, které jsou

vtěleny do mezinárodní a evropské úpravy invalidních důchodů. Specifikem případu žalobce je to, že je poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu z mládí přiznaného ještě v době existence společného československého státu (ČSSR) se vznikem nároku ode dne 1. 9. 1985. Žalobce však přes svou plnou invaliditu z důvodu slepoty byl schopen pracovat a vykonával výdělečnou činnost, a to jak v době společné existence československého státu do 31. 12. 1992, tak i poté v České republice, kam odváděl také pojistné na sociální zabezpečení (sociální pojištění). Od té doby jeho důchod nebyl nijak upravován vzhledem k těmto získaným dobám pojištění. V tom žalobce spatřuje nesprávnost postupu žalované, která jeho žádost o invalidní důchod z českého systému důchodového pojištění, v němž by byly tyto doby a výdělky zohledněny, zamítla.

30. Při posouzení důvodnosti žalobních námitek krajský soud, které jsou v zásadě právní (nikoliv skutkové) povahy, vycházel v obecné rovině z geneze problematiky československých důchodů. Původně společný federální systém československého důchodového pojištění byl na základě Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení rozdělen z hlediska nároků pojištěnců a povinností národních nositelů pojištění (žalované a Sociální pojišťovny Bratislava) podle kritérií obsažených ve čl. 12, 20 a čl. 33 Smlouvy. Zvláštní vztah ČR se SR, který byl před vstupem ČR do EU regulován Smlouvou, byl vyřešen oběma členskými státy po vstupu do EU tak, že předmětné články Smlouvy byly inkorporovány do přílohy č. II citovaného nařízení. Ve vazbě na odkazující normu v čl. 8 nařízení je tak čl. 20 Smlouvy integrální součástí evropského koordinačního systému sociálního zabezpečení.
31. Podle čl. 20 odst. 1 Smlouvy platí, že *„doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky se považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem.“* Podle čl. 33 Smlouvy platí, že *„Důchody přiznané ode dne, který spadá do období před rozdělením České a Slovenské Federativní Republiky, nositeli zabezpečení České republiky nebo Slovenské republiky se nadále považují za důchody toho smluvního státu, jehož nositel zabezpečení byl nebo by byl příslušným k výplatě těchto důchodů ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky.“*
32. Žalovaná v předmětné věci aplikovala čl. 33 Smlouvy. Lze zcela souhlasit s názorem žalované, že čl. 33 Smlouvy představuje přechodné (intertemporální) ustanovení, které řeší právní režim důchodových dávek přiznaných přede dnem rozdělení ČSFR. Ve smyslu tohoto ustanovení se v případě invalidního důchodu žalobce, který je vyplácen slovenským nositelem pojištění, jedná o slovenský invalidní důchod, což je mezi stranami nesporné. V předmětné věci tedy jde o právní otázku výkladu čl. 33 Smlouvy ve vztahu k vnitrostátní úpravě a k úpravě obsažené v koordinačním nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 883/04 - viz příloha č. II a kapitola (hlava III, kpt. 4 a 5) – dále jen „nařízení č. 883/04“.
33. Krajský soud nejprve zkoumal, zda je napadené rozhodnutí přezkoumatelné a zda netrpí některou z vad, k nimž by musel přihlédnout ex offio (§ 76 odst. 1 s.ř.s.).
34. Je třeba uvést, že žalovaná se ve správním řízení nevyhnula určitým chybám, které krajský soud nepřehlédl. Především je třeba vytknout, že žalovaná nevyžádala (ať již od slovenského nositele pojištění či z archivních materiálů) rozhodnutí o přiznání invalidního

důchodu s datem přiznání od vzniku nároku k 1. 9. 1985, který je doposud žalobci vyplácen od Sociální pojišťovny Bratislava. Úvaha žalované o aplikaci institutu dopočtené doby tak není opřena o doložený spisový materiál obsahující předmětné podklady. Krajský soud ale nakonec tento nedostatek nevyhodnotil jako natolik závažný, aby představoval důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí ve smyslu § 76 odst. 1 písm. b) s.ř.s. Důvodem je především to, že existence a vyplácení tohoto důchodu není předmětem sporu, jak již bylo soudem předesláno, a dále není předmětem sporu ani aplikace institutu dopočtené (resp. „přičtené“) doby (viz níže bod 43 a násl. odůvodnění).

35. K aplikaci čl. 33 Smlouvy judikatura Nejvyššího správního soudu dovodila, že *„Důchody přiznané jejich poživatelům z důchodového zabezpečení bývalé ČSFR, které se na základě čl. 33 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení (č. 228/1993 Sb.) považují za důchody Slovenské republiky, se ani po změně trvalého bydliště a přestěhování poživatele dávky na území druhé smluvní strany nestávají zároveň důchody České republiky. K těmto důchodům proto nelze přiznat zvýšení podle českých právních předpisů, a jejich poživatelům tudíž ani rozdíl mezi výší českého a slovenského důchodu formou tzv. „vyrovnávacího příspěvku“ (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 5. 2010, č. j. 3 Ads 20/2010-79). Na závěry tohoto rozsudku poukázala rovněž žalovaná ve svém doplňujícím vyjádření k žalobě.*
36. Krajský soud k tomu podotýká pouze tolik, že závěry tohoto rozsudku dopadají na případ žalobce pouze v obecné rovině, neboť v tam judikované věci se nejednalo o specifický případ invalidního důchodu pro invaliditu z mládí. Citovaný judikát se přímo a konkrétně vztahuje na situaci, kdy pojištěnec pobíral slovenský starobní důchod, a došlo ke změně jeho trvalého bydliště do ČR, přičemž se domáhal přiznání tzv. vyrovnávacího příspěvku ve smyslu tehdejší judikatury Ústavního soudu ČR a prováděcí metodiky žalované, posléze pak řešeného cestou zákonodárce v ustanovení § 106a ZDP, které reagovalo na předcházející judikaturu Ústavního soudu ČR zakotvením zákonné konstrukce tzv. „doroavnávacího přídavku“ s účinností od 1. 1. 2013. Nicméně v případě žalobce je zcela zřejmé a nesporné, že se na něho ustanovení § 106a ZDP nevztahuje, a navíc se žalobce přiznání dorovnávacího přídavku ani nedomáhal, neboť podal klasickou žádost o přiznání invalidního důchodu ze systému českého důchodového pojištění.
37. Krajský soud však ve shodě se žalovanou v otázce charakteru současného invalidního důchodu žalobce vypláceného slovenským nositelem pojištění uvádí, že jde o důchodovou dávku podléhající režimu ustanovení čl. 33 Smlouvy, na niž nelze vztáhnout mechanismus dorovnávacího přídavku z českého systému důchodového pojištění. Tento invalidní důchod je fixován z hlediska podmínek vzniku nároku do období před rozpadem ČSFR, a proto podmínky tohoto nároku se řídí právní úpravou platnou a účinnou ke dni jejich splnění, tzn. zákonem č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, a následnými přechodnými ustanoveními zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, v jejichž režimu přešel tento nárok žalobce do statusu slovenského invalidního důchodu.
38. Související otázkou, již žalobce rozporoval, je to, zda v rámci tohoto invalidního důchodu byly určitým způsobem zohledněny doby pojištění (zaměstnání), které žalobce získal po vzniku nároku na tento důchod. K hodnocení těchto dob po 31. 12. 1992 je již nepochybně příslušná ČR ve smyslu čl. 20 Smlouvy. V tomto ohledu žalovaná poukázala na tzv.

dopočtenou dobu, která byla i v případě výpočtu invalidního důchodu žalobce použita jako fiktivní mechanismus pro zohlednění dob pojištění získaných po vzniku nároku na invalidní důchod až do dosažení důchodového věku.

39. Krajský soud v tomto ohledu poukazuje na principy právní úpravy platné a účinné v době vzniku nároku žalobce na invalidní důchod. Zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 30. 9. 1988 (k datu vzniku nároku žalobce na invalidní důchod) upravoval v ustanovení § 32 odst. 1 podmínky nároku na tzv. invalidní (částečný invalidní) důchod v mimořádných případech. Podle tohoto ustanovení platilo, že *„Invalidní (částečný invalidní) důchod náleží též pracujícimu, který se stal plně (částečně) invalidním a) před vstupem do zaměstnání, jestliže získal dobu potřebnou pro nárok na důchod v kterémkoliv období 10 roků; jde-li však o pracujícího mladšího 24 let, činí potřebná doba zaměstnání aspoň dva roky, b) po vstupu do zaměstnání, nebyl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na důchod před vznikem plné (částečné) invalidity, získal však spolu s dobou zaměstnání před vznikem plné (částečné) invalidity potřebnou dobu v kterémkoliv období 10 roků dokončeném po vzniku plné (částečné) invalidity. Nárok na invalidní (částečný invalidní) důchod vzniká při splnění ostatních podmínek ode dne získání potřebné doby zaměstnání.*
40. Jednalo se tedy o invalidní důchod přiznaný za mimořádných podmínek, pro jehož výpočet byla užita konstrukce tzv. přičtené doby (§ 28 až § 29 tohoto zákona), tedy postup, na základě něhož je výše invalidního důchodu stanovená pomocí přičtení doby do věku 60 let (u mužů) k získané době zaměstnání. Výdělky byly v rámci tohoto postupu doplňovány do takto stanovené doby zaměstnání na základě fikce (2 % průměrného měsíčního výdělku za každý rok).
41. Krajský soud má tedy za to, že lze přitakat žalované v jejím klíčovém argumentu, že doba pojištění, kterou žalobce dosáhl po vzniku nároku na invalidní důchod, byla slovenským nositelem pojištění zhodnocena v podobě tzv. přičtené doby pojištění, která pokrývá podle právní úpravy rozhodné k datu vzniku nároku na důchod období do 60 let věku. Tato fiktivní konstrukce nahrazující zohlednění skutečných výdělků žalobce pak představuje skutečnou právní překážku pro zhodnocení českých dob pojištění získaných po 31. 12. 1992 na území ČR. Důvodem je princip zákazu dvojího hodnocení dob pojištění, který je součástí evropského koordinačního mechanismu.
42. K tomu krajský soud blíže uvádí, že otázku hodnocení dob pojištění získaných po vzniku nároku na invalidní důchod řeší i nařízení č. 883/04. Na tomto místě krajský soud žalované vytýká, že se koordinačním kontextem tvrzeného nároku žalobce nezabývala podrobněji, neboť čl. 33 Smlouvy nelze uvažovat izolovaně, nýbrž pouze v logicko-systematickém kontextu nařízení č. 883/04 ve spojení s prováděcími předpisy a relevantní judikaturou Soudního dvora EU. Nicméně jde pouze o nedostatek odůvodnění, přes který se lze při přezkumu napadeného rozhodnutí překlénout.
43. Citované nařízení upravuje případný souběh dávek v invaliditě tak, že podle čl. 10 tohoto nařízení je třeba předcházet souběhu dávek stejného druhu za jedno a totéž období povinného pojištění. Tento princip je dále konkretizován citovaným Nařízením v čl. 53 a 54. Podle těchto ustanovení se pravidla předcházení souběhu použijí na nezávislou dávku (tzn. „sólo“ důchod), pouze pokud je dávka dávkou, jejíž výše nezávisí na délce získaných

dob pojištění nebo bydlení, anebo dávkou, jejíž výše je určena na základě započtené doby považované za získanou mezi dnem vzniku sociální události a pozdějším dnem. Podle přílohy č. IX citovaného nařízení je takovou dávkou i slovenský invalidní důchod.

44. Krajský soud tedy shledal, že invalidní důchod žalobce byl přiznán a vypočten v souladu s konstrukcí předvídanou v čl. 54 Nařízení, a proto žalobci nesvědčí nárok na přiznání souběžného invalidního důchodu ze systému českého důchodového pojištění, a to ani poměrnou část doby pojištění (tzv. poměrným či dílčím způsobem). Krajský soud ve shodě se žalovanou uvádí, že v takovém případě by se jednalo o souběh, který je v tomto případě koordinačním mechanismem vyloučen.
45. Nelze popřát sluchu ani tvrzení žalobce, že případné souběžné přiznání českého invalidního důchodu lze odůvodnit zásadní odlišností jeho stávajícího invalidního důchodu pro invaliditu z mládí. Je pravdou, že u tohoto typu důchodu tradičně jde spíše o dávku zabezpečovací než pojistnou, což znamená, že schéma této dávky není odvozeno od skutečných výdělků žalobce a pojistného odvedeného do systému důchodového pojištění, na rozdíl od „klasického“ schématu výpočtu invalidního důchodu, kde se procentní výměra počítá poměrným dílem z výpočtového základu (srov. k tomu aktuální právní úpravu v § 41 odst. 2 ZDP i srovnatelnou historickou úpravu v § 28 zákona č. 121/1975 Sb., ve znění platném a účinném k datu vzniku nároku žalobce na invalidní důchod). Nicméně jak dřívější, tak i současná právní úprava považuje tento typ důchodu za důchod invalidní, a jednoznačně i z pohledu systematiky nařízení č. 883/04 lze usuzovat zcela obdobně, že jde o dávku v invaliditě, nikoliv kupř. o dávku sociální péče (pomoci).
46. Krajský soud dává žalované za pravdu i v tom ohledu, že žalobce není oproti ostatním pojištěncům, na jejichž důchodové nároky se vztahuje čl. 33 Smlouvy, nijak diskriminován. ČR tedy vzhledem k datu vzniku invalidity žalobce a existence přiznaného – nyní slovenského – invalidního důchodu není členským státem kompetentním k přiznání další (souběžné) dávky v invaliditě.
47. Napadené rozhodnutí je tedy z hlediska svých rozhodovacích důvodů zákonné a správné, jakkoliv se žalovaná při jeho vydání nevyhnula určitým procesním pochybením i nedostatkům v odůvodnění, které však nezakládají nepřezkoumatelnost ani jinou vadu, pro niž by muselo být napadené rozhodnutí zrušeno.
48. Je však třeba obiter dictum zároveň dodat, že krajský soud na druhé straně lidsky zcela rozumí žalobci, že se subjektivně cítí ve své situaci poškozen, a to zejm. z hlediska výše jeho invalidního důchodu (cca 306 EUR) oproti jiným osobám, které mají jiný typ dávky v invaliditě, příp. jejich nárok nebyl stížen přechodem z československého režimu do systému nástupnických států ČSFR. Nelze než zopakovat, že současně vyplácený invalidní důchod ze své povahy nezohledňuje skutečnou výši výdělků žalobce, za něž bylo do československého a českého systému důchodového pojištění odvedeno pojistné, na rozdíl od standardního výpočtu invalidního důchodu. I tady ovšem z hlediska teleologického sluší poznamenat, že česká úprava výše invalidního důchodu neumožňuje ani standardního invalidního důchodu provádět průběžné navyšování procentní výměry důchodové dávky v průběhu jejího pobírání za nově získané doby pojištění, a to na rozdíl od úpravy výše starobního důchodu (srov. § 34 odst. 2, 4 ZDP). V koncepci invalidního důchodu se tedy

promítá spíše vliv principu solidarity než principu zásluhovosti (srov. Důchody II. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Kancelář veřejného ochránce práv, 2016, s. 92).

49. Zvýšení invalidního důchodu žalobce ovšem podle nejhlubšího přesvědčení krajského soudu nelze dosáhnout skrze žádost o přiznání českého invalidního důchodu, již žalobce podal, nýbrž zejm. podáním žádosti o přepočtení invalidního důchodu slovenskému nositeli pojištění (Sociální pojišťovně Bratislava). K tomu krajský soud podotýká, že právní úprava rozhodná pro nárok žalobce na invalidní důchod znala mechanismus přepočtu invalidního důchodu po pěti letech trvání doby zaměstnání, avšak pouze do doby, než vznikne nárok na starobní důchod (§ 33 zákona č. 121/1975 Sb.). Pokud v případě žalobce doposud k přepočtu invalidního důchodu se zřetelem k později získaným dobám zaměstnání (pojištění) vůbec nedošlo, může žalobce slovenského nositele pojištění o tento či obdobný postup požádat, což by v případě vyhovění žádosti mělo vést k dosažení výhodnější výše invalidního důchodu.
50. Jinou cestou by pro žalobce mohlo být podání žádosti žalované o převzetí výplaty slovenského invalidního důchodu českým nositelem pojištění (žalovanou) s eventuální následnou žádostí o přepočtení invalidního důchodu, pokud to v případě tohoto typu invalidního důchodu ustálená správní praxe žalované umožňuje. Nebylo však úkolem krajského soudu tyto možnosti v předmětném řízení zkoumat, a proto se v tomto ohledu musí žalobce sám na oba nositele pojištění s příslušnými žádostmi obrátit a vyžádat si příslušná poučení.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

51. Z uvedených důvodů krajskému soudu nezbylo, než žalobu zamítnout jako nedůvodnou (výrok I.).
52. Krajský soud upozorňuje, že pokud žalobce až po vyhlášení rozsudku dne 8. 7. 2020 podal žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů, nemohl o této žádosti již krajský soud rozhodovat, neboť ve věci již bude prováděna pouze tzv. porozsudková agenda. Ze žádosti není zřejmé, zda se jedná již o návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, která by před doručením písemného vyhotovení tohoto rozsudku byla předčasným procesním podáním. O ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti před Nejvyšším správním soudem rozhoduje sám Nejvyšší správní soud, a nikoliv krajský soud. Proto o této žádosti (návrhu) krajský soud již nerozhodoval.
53. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl ve smyslu ust. § 60 s.ř.s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.) a žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení ex lege (§ 60 odst. 2 s.ř.s.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační

stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 30. června 2020

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., v. r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
B. Z.